

بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی درباره وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی: ۱۳۹۲

سید حمید حسینی: عضو هیأت علمی، گروه آموزش بهداشت و ارتقاء سلامت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران.

رضوان رجب زاده: دانشجوی دکتری تخصصی اپیدمیولوژی، گروه اپیدمیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.
محمد احمدپور: عضو هیأت علمی، گروه بهداشت عمومی، دانشکده علوم پزشکی مراغه، مراغه، ایران.

مجتبی احمدی: عضو هیأت علمی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران.
سید مرتضی موسوی جاجرمی: عضو هیأت علمی، گروه معارف، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی، بجنورد، ایران.

مهدی طرسکی*: دانشجوی دکتری تخصصی اقتصاد دارو، گروه اقتصاد دارو، دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

چکیده: مشاوره و راهنمایی دانشجویان، یکی از مهم‌ترین راهبردهای غلبه بر مشکلات تحصیلی دانشجویان می‌باشد. همچنین رضایت دانشجویان از نحوه‌ی راهنمایی و مشاوره تحصیلی موجب افزایش بازدهی و کارآمدی نظام آموزشی و کاهش افت تحصیلی دانشجویان می‌گردد. هدف از این مطالعه بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی درباره راهنمایی و مشاوره تحصیلی بود. در این مطالعه مقطعی، جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۹۲ بود که تعداد ۲۸۰ نفر بر اساس جدول مورگان انتخاب و توسط پرسشنامه‌ای سه قسمتی که روایی و پایایی (آلفای کرونباخ ۰/۹۴ درصد) آن در مطالعه دیگر سنجیده شده بود، مورد بررسی قرار گرفتند. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری کای دو، آنالیز واریانس یک‌طرفه و رگرسیون خطی چندگانه به وسیله نرم‌افزار SPSS ۱۷ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. از بین نمونه‌های مورد مطالعه ۶۵/۸ درصد زن، ۹۰/۰ درصد مجرد و ۵۰/۷ درصد خوابگاهی بودند. میزان رضایت دانشجویان از وضعیت راهنمایی و مشاوره تحصیلی، در دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر و در دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی بود. میانگین نمره رضایت‌مندی دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه به ترتیب $53/83 \pm 1/17$ و $65/2 \pm 2/2$ بود. بین میانگین نظرات دانشجویان در مورد وضعیت موجود، با متغیرهای رشته تحصیلی، تأهل و جنسیت و بین میانگین نظرات دانشجویان در مورد وضعیت مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی با وضعیت تأهل و خوابگاهی بودن تفاوت معنادار آماری وجود داشت ($p < 0/05$). رضایت دانشجویان از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه در حد متوسط بود.

واژگان کلیدی: اساتید، نظرات، مشاوره، دانشجویان.

***نویسنده‌ی مسئول:** دانشجوی دکتری تخصصی اقتصاد دارو، گروه اقتصاد دارو، دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

مقدمه

مشاوره و راهنمایی یک جریان یادگیری بوده که از طریق رابطه بین دو نفر انجام می پذیرد. در این رابطه متقابل، مشاور با داشتن مهارت ها و صلاحیت های علمی و شغلی لازم می کوشد مراجع را با روش های منطبق با نیازمندی هایش یاری کرده تا بتواند بیشتر خود را بشناسد و بینشی را که به این طریق نسبت به خود کسب می کند، در رابطه با هدف های معین، به طور مؤثری مورد استفاده قرار دهد (قشلاق، ۱۹۹۵). راهنمایی و مشاوره صحیح و مناسب برای ارتقای سطح کیفی زندگی و پیشرفت در جامعه و به ویژه در مراکز آموزشی در طی دوران تحصیل دانش آموزان و دانشجویان از اهمیت شایانی برخوردار است (پاشا شریفی، ۱۹۹۴). دانشگاهها مسئولیت خطیری در تربیت دانشجویان دارند و برای تحقق این هدف ارائه مشاوره و راهنمایی تحصیلی از سوی اساتید برای دانشجویان یک ضرورت است. چرا که دوران تحصیل در دانشگاه، برای بسیاری از دانشجویان، با خطر آسیب های جدی همراه است. تغییر در سبک زندگی، دوری از خانواده، زندگی در خوابگاه های دانشجویی، نیازهای عاطفی، محدودیت های آموزشی دانشگاه، رفتارهای کارکنان آموزشی و اجرایی در دانشگاه و مشکلات تحصیلی از جمله عواملی هستند که می توانند در بروز استرس های شدید، اضطراب و آسیب های روان شناختی و به تبع آن در افت عملکرد تحصیلی دانشجویان مؤثر باشند (شمس، ۲۰۰۰). راهنمایی دانشجویان بعنوان یکی از وظایف و مسئولیت های اعضای هیأت علمی دانشگاه های علوم پزشکی در آیین نامه استخدامی اعضای هیأت علمی مورد تأکید قرار گرفته است. اساتید راهنما عهده دار هدایت تحصیلی و راهنمایی دانشجویان در زمینه مشکلات فردی، خانوادگی، عاطفی و اجتماعی است (پاشا شریفی، ۱۹۹۴). بررسی وضع سلامت روان دانشجویان طی سالهای اخیر حاکی است که ۱۷ الی ۲۰ درصد دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه مشکوک به مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی هستند. از طرفی نیز تعدادی از دانشجویان در طی دوران تحصیل گرفتار چنین مسائلی می شوند. چنین

وضع ایجاب می کند که به نیاز دانشجویان برای حل مشکلاتشان توجه بیشتری شود (ربیعی، ۲۰۰۷). مشاوره و راهنمایی دانشجویان یکی از مهم ترین راهبردهای پیشگیری در دانشگاهها به حساب می آید. راهنمایی و مشاوره تحصیلی، ضمن آموزش شیوه های تصمیم گیری درست و نحوه مواجهه با رویدادهای زندگی، به گسترش بینش، حل تعارض های درونی و رشد روابط سازنده با دیگران می انجامد و در نهایت موجب بازدهی و کارآمدی بیش تر نظام آموزشی، افزایش پیشرفت و کاهش افت تحصیلی می گردد (شفیع آبادی، ۲۰۰۱). با توجه به اینکه توانمندی و مهارت اساتید راهنما در ارائه خدمات مشاوره ای مناسب به دانشجویان به تقویت روحیه و افزایش ضریب روانی و در نهایت موجب رضایتمندی دانشجویان از شرایط موجود خواهد شد. بنابراین آگاهی از نظرات دانشجویان در ارتباط با وضعیت کنونی مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه می تواند کاستی ها و معضلات این موضوع را برای دست اندرکاران دانشگاه مشخص و راهکارهای بهبود شرایط را فراهم سازد.

در مطالعه شکورنیا و همکاران نتایج نشان داد که دانشجویان نسبت به اهمیت و نقش سازنده مشاوره و راهنمایی تحصیلی نگرش مثبت دارند اما از شرایط موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه رضایت ندارند (شکورنیا، ۲۰۱۱). در مطالعه گله دار و همکاران نیز دانشجویان از اساتید راهنما در ۳۷/۹٪ موارد ناراضی، ۴۴/۳۸٪ موارد متوسط و ۱۷/۷۳٪ راضی بودند و بین دفعات مراجعه و میزان رضایت دانشجویان ارتباط معنادار وجود داشت (گله دار، ۲۰۱۰). بسیاری از دانشجویان با خطر آسیب های جدی طی دوران تحصیل در دانشگاه مواجه می باشند. عواملی مانند تغییر در سبک زندگی، دوری از خانواده، زندگی در خوابگاه، نیازهای عاطفی، محدودیت های آموزشی دانشگاه، رفتارهای کارکنان آموزشی و اجرایی در دانشگاه و مشکلات تحصیلی، می توانند در بروز استرس های شدید، اضطراب و آسیب های روان شناختی و به تبع آن در افت عملکرد تحصیلی دانشجویان مؤثر باشند (شمس و همکاران، ۲۰۰۰). به منظور پیشگیری و دور کردن دانشجویان از این

حاوی سؤالاتی در مورد ویژگی‌های فردی دانشجویان، بخش دوم شامل ۱۸ سؤال درباره وضعیت کنونی مشاوره و راهنمایی دانشجویان در دانشگاه و در بخش سوم نظرات دانشجویان درباره وضعیت مطلوب مشاوره و راهنمایی در دانشگاه در قالب ۱۷ سؤال مطرح شده بود و دانشجویان نظرات خود را بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد با ارزش نمرات از ۱ تا ۵ بر روی پرسشنامه‌ها ذکر نمودند. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی نظیر فراوانی، میانگین، انحراف معیار و آمار استنباطی مانند آزمون‌های آماری کای دو، آنالیز واریانس یک طرفه و رگرسیون خطی چندگانه به کمک از نرم افزار SPSS ۱۷ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

از ۲۸۰ دانشجوی شرکت‌کننده در مطالعه ۱۸۴ نفر زن (۶۵/۸ درصد) و ۹۶ نفر مرد (۳۴/۲ درصد) بودند که از این تعداد ۲۵۲ نفر مجرد (۹۰/۰ درصد) و ۲۸ نفر متأهل (۱۰/۰ درصد) با میانگین سنی $20/66 \pm 1/27$ بودند. ۱۴۲ نفر از دانشجویان در خوابگاه (۵۰/۷ درصد) و ۱۳۸ نفر (۴۹/۳ درصد) در خارج خوابگاه زندگی می‌کردند. بیشترین تعداد دانشجویان مورد مطالعه از دانشکده پزشکی (۶۱/۴ درصد) بودند. تعداد دانشجویان مورد مطالعه در مقطع کاردانی ۲۹/۲ (۸۲ نفر) درصد در مقطع دکتری کارشناسی ۵۱/۴ درصد (۱۴۴ نفر) و در مقطع دکتری ۱۹/۴ درصد (۵۴ نفر) بود. میانگین و انحراف معیار معدل واحدهای گذرانده دانشجویان $15/1 \pm 1/9$ بود. تعداد ۱۵۵ نفر از دانشجویان (۵۵/۴ درصد) اعلام داشته‌اند که از رشته تحصیلی خود راضی هستند. تعداد ۱۸۹ نفر (۶۷/۵ درصد) اعلام نموده‌اند که از استاد راهنمای خود راضی هستند و راهنمایی‌ها و مشاوره‌های ارائه شده را کافی و مؤثر می‌دانند. با عین حال میزان رضایت دانشجویان دختر بیشتر از میزان رضایت دانشجویان پسر (۷۷/۱ درصد در مقابل ۶۶/۴ درصد) و میزان رضایت دانشجویان غیر ساکن در خوابگاه بیشتر از میزان رضایت دانشجویان ساکن در

خطرات، لازم است که راهنمایی و مشاوره تحصیلی دانشجویان به نحو مطلوبی در دانشگاه ارایه گردد. یکی از روش‌های شناسایی چگونگی و وضعیت راهنمایی و مشاوره تحصیلی، مصاحبه با دانشجویان می‌باشد. لذا با عنایت به اهمیت، نقش و جایگاه مشاوره و راهنمایی تحصیلی در جهت رفع مشکلات دانشجویان و دستیابی به اهداف آموزشی و از آنجایی که اطلاعات روشن و مشخصی از وضعیت ارائه این خدمات به دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در دست نمی‌باشد این مطالعه طراحی و اجرا گردیده است. بنابراین هدف این مطالعه بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی درباره‌ی وضعیت موجود و مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی بوده است. نتایج این بررسی می‌تواند در راستای برنامه‌ریزی و ارتقای کمی و کیفی ارائه خدمات مشاوره‌ای و تحصیلی دانشجویان در این دانشگاه مؤثر باشد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی، جامعه پژوهش کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ شامل ۱۱۰۰ دانشجو بودند. نمونه مطالعه با استفاده از جدول مورگان (کریجسی، ۱۹۷۰)، ۲۸۰ نفر تعیین گردید که از بین دانشجویان دانشکده پزشکی، بهداشت و پرستاری و مامایی، به تناسب تعداد دانشجو در هر دانشکده، روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای (طبقه‌ای و تصادفی سیستماتیک) انتخاب شدند. معیار ورود به مطالعه، دانشجویانی بودند که حداقل یک ترم تحصیلی گذرانده بوده باشند. دانشجویانی که تمایل به مصاحبه و تکمیل پرسشنامه نداشتند، از مطالعه خارج گردیدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز بود. این پرسشنامه در مطالعه شکوری‌نیا و همکاران مورد استفاده قرار گرفت و پایایی آن با استفاده از روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ) $\alpha = 0/94$ برآورد گردید (شکورنیا، ۲۰۱۱). این پرسشنامه مشتمل بر سه بخش بود. بخش اول

معنادار می باشد. میانگین نظرات دانشجویان رشته بهداشت عمومی در مورد وضعیت مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی بیشتر از دانشجویان سایر رشته‌ها بود، هر چند بین نظرات دانشجویان رشته‌های مختلف در مورد وضعیت مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی تفاوت معنادار آماری مشاهده نگردید (جدول ۲).

جدول شماره ۲- میانگین نظرات دانشجویان در مورد وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی به تفکیک رشته

میانگین نمره ± انحراف معیار	
حیطه / رشته	وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی
پزشکی	۴۵/۸۹±۲/۴
پرستاری	۵۷/۳۳±۲/۲۶
مامایی	۶۱/۸۲±۲/۱۶
فیزیوتراپی	۵۰/۱۴±۳/۰۹
انای عمل	۵۷/۹۵±۳/۰۶
فوق تخصصی	۵±۳/۱۶۳
بهداشت عمومی	۵۵/۹۵±۲/۵۱
بهداشت حرفه‌ای	۶۸/۷۴±۲/۰۲
بهداشت معیبه	۵۰/۱۸±۴/۳۳
وضعیت مطلوب مشاوره و راهنمایی	وضعیت مطلوب مشاوره و راهنمایی
پزشکی	۶۵/۴۶±۱/۷۷
پرستاری	۶۲/۸۱±۲/۰۳
مامایی	۶۳/۹۰±۱/۶۳
فیزیوتراپی	۶۸/۵۰±۱/۳۱
انای عمل	۶۲/۳۳±۲/۰۹
فوق تخصصی	۶۴/۸۵±۲/۶۵
بهداشت عمومی	۶۸/۷۸±۲/۶۲
بهداشت حرفه‌ای	۶۸/۰۵±۱/۷۷
بهداشت معیبه	۶۵/۱۱±۲/۱۷

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که سن و ترم تحصیلی دانشجویان بر نظرشان در مورد وضعیت موجود راهنمایی و مشاوره تحصیلی مؤثر می‌باشد ولی معدل آنها بر نظرشان در مورد وضعیت موجود راهنمایی و مشاوره تحصیلی مؤثر نمی‌باشد. ولی هیچکدام از این سه متغیر بر نمره نظرات دانشجویان در مورد وضعیت مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی مؤثر نیست (جدول ۳).

جدول شماره ۳- اثر متغیرهای سن، معدل و ترم تحصیلی دانشجویان بر وضعیت موجود و مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی

وضعیت متغیر	موجود			مطلوب		
	ضریب	خطای معیار	P value	ضریب	خطای معیار	P value
سن	۰/۱۹	۱/۰۵	۰/۰۳۲	۰/۰۸	۰/۷۱	۰/۳۶
معدل	۰/۰۶	۰/۹	۰/۰۰۱	-۰/۱۵	۰/۴۶	۰/۸۳
ترم تحصیلی	-۰/۳۷	۰/۶۶	۰/۳۴	۰/۰۶	۰/۶۱	۰/۴۷

بحث

در این مطالعه، نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در باره وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به نتایج مطالعه به طور کلی دانشجویان خرسندی خود را از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی در دانشگاه به طور نسبی اعلام نمودند. بنابراین جایگاه

خوابگاه بود (۷۲/۴ درصد در مقابل ۶۶/۴ درصد). نمره میانگین نظرات دانشجویان در ارتباط با میزان راهنمایی و مشاوره تحصیلی در زمینه انتخاب و حذف واحدهای درسی (۷۹/۲±۱/۱۹)، ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر (۱۵/۲±۱/۳۹)، در امر تحقیق و پژوهش (۱۹/۲±۱/۲۴)، در مورد مسایل و مشکلات شخصی و خانوادگی (۹۶/۱±۱/۱۶) و در ارتباط با مسایل مربوط به آینده شغلی و بازار کار (۱۸/۲±۱/۱۲) با خرسندی خود را از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی در دانشگاه به طور نسبی اعلام نموده‌اند. در مجموع میانگین نمره رضایتمندی دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه به ترتیب ۵۳/۸۳±۱/۱۷ و ۶۵/۲±۲/۲ بود. مقایسه میانگین نظرات دانشجویان نسبت به وضعیت موجود، با توجه به متغیر رشته تحصیلی (P=۰/۰۱۹)، تأهل (P<۰/۰۰۱) و جنس (P=۰/۰۲) تفاوت معنا دار آماری نشان داد. ولی بین مقطع تحصیلی و خوابگاهی بودن و وضعیت موجود تفاوت معنا دار آماری مشاهده نگردید. نتایج آزمون کای دو در خصوص مقایسه میانگین نظرات دانشجویان نسبت به وضعیت مطلوب نشان می‌دهد که بین متغیر تأهل (P=۰/۰۳) و خوابگاهی بودن (P=۰/۰۱۷) تفاوت معنا دار آماری می‌باشد ولی بین رشته تحصیلی، مقطع تحصیلی و جنسیت و وضعیت مطلوب تفاوت معنادار آماری مشاهده نگردید (جدول ۱).

جدول شماره ۱- ارتباط بین وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی و جنس، تأهل، مقطع تحصیلی و خوابگاهی بودن

P-value	DF	کای دو	متغیرها	
			رشته تحصیلی	تأهل
۰/۰۱۹	۶	۴۲/۵۲	رشته تحصیلی	وضعیت موجود
P<۰/۰۰۱	۲	۲۲/۲۲	تأهل	وضعیت موجود
۰/۰۲	۲	۳۳/۲۱	جنس	وضعیت موجود
۰/۰۳	۲	۴۲/۶۷	تأهل	وضعیت مطلوب
۰/۰۱۷	۲	۳۶/۲۸	خوابگاهی بودن	وضعیت مطلوب

دانشجویان رشته بهداشت حرفه‌ای از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی نسبت به سایر رشته‌ها رضایت بیشتری دارند و نظر آنها در مورد وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی تقریباً برابر می‌باشد. نظرات دانشجویان رشته‌های مورد بررسی در مورد وضعیت موجود مشاوره تحصیلی

راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید مشاور را کافی و مؤثر ارزیابی نموده‌اند. و علت‌هایی همچون کم توجهی اساتید، عدم صرف وقت کافی و نامطلوب بودن رهنمودهای ارائه شده توسط اساتید را علت ناخرسندی دانشجویان از کیفیت راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید اعلام نمودند (شکونیا، ۲۰۱۱). در مطالعه سالم صافی نیز ۶۲/۸۸ دانشجویان کیفیت راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید را خوب اعلام نمودند (سالم صافی، ۲۰۱۰). در مطالعات دیگر انجام شده در دانشکده‌های پزشکی کالیفرنیا و شیکاگو به ترتیب ۵۲ و ۵۵ درصد دانشجویان، ارائه خدمات مشاوره‌ای در دانشگاه را خوب و مناسب اعلام نمودند (سیگل، ۱۹۸۳ و اسکینفلز، ۱۹۸۴). بررسی جنبه‌های مختلف مشاوره و راهنمایی در دانشگاه نشان می‌دهد نمره میانگین نظرات دانشجویان در ارتباط با میزان راهنمایی اساتید راهنما در زمینه انتخاب و حذف واحدهای درسی، ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر، تحقیق و پژوهش، مسایل و مشکلات شخصی و خانوادگی و در ارتباط با مسایل مربوط به آینده شغلی و بازار کار، خرسندی خود را از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی در دانشگاه به طور نسبی اعلام نموده‌اند. در حالی که در مطالعه شکونیا دانشجویان از عملکرد اساتید راهنمای خود چندان راضی نبودند، به خصوص درباره مواردی از قبیل مشکلات شخصی و خانوادگی، آینده شغلی و بازار کار، تحقیق و پژوهش، انتخاب و حذف واحدهای درسی و ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر که از نیازهای مهم مشاوره‌ای دانشجویان است، میانگین بسیار پایینی داشته و غیرقابل قبول است (شکونیا، ۲۰۱۱). این یافته با نتایج مطالعات دیگران همخوانی ندارد و تأکیدی بر تأثیر این موارد در رضایت دانشجویان می‌باشد (علیزاده، ۲۰۰۹؛ کبیرزاده، ۲۰۰۷). نتایج این مطالعه نشان داد که ۶۶/۴ درصد دانشجویان پسر از وضعیت مشاوره و راهنمایی تحصیلی راضی هستند در مطالعه شکونیا نیز یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که دانشجویان پسر بیش از دانشجویان دختر از وضعیت مشاوره و راهنمایی تحصیلی ناراضی هستند

استاد راهنما در دانشگاه به عنوان یک منبع اصلی برای حل مشکلات دانشجویان از وضعیت قابل قبولی برخوردار می‌باشد. نتایج این مطالعه با مطالعه آقاجانی در سمنان و علی اصغرزاده در کاشان همخوانی دارد و این مطالعات نشان داد که اساتید راهنما عملکرد قابل قبولی در مشاوره و راهنمایی تحصیلی دانشجویان داشتند (آقاجانی، ۲۰۰۳ و علی اصغرزاده، ۲۰۰۹). در مطالعه لگوتکو در آمریکا نیز دانشجویان، نسبت به امر مشاوره و راهنمایی نگرش مثبت داشتند (لگوتکو، ۲۰۰۶). در صورتی که در مطالعه شکونیا و همکاران که در اهواز انجام شد دانشجویان از شرایط موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه رضایت نداشتند (شکونیا، ۲۰۱۱). نتایج پژوهش هزاوه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی همدان و ادهمی در کرمان مبنی بر ناخرسندی دانشجویان از ارائه مشاوره و راهنمایی اساتید بود (هزاوه‌ای، ۲۰۰۰ و ادهمی، ۲۰۰۸). در مطالعات انجام شده توسط وال و استین نیز نشان داد ارائه مشاوره و راهنمایی توسط اساتید نتوانسته است جایگاه رضایتبخشی را برای دانشجویان فراهم نماید (وال، ۲۰۰۰ و استین، ۱۹۷۱). در این مطالعه ۶۷/۵ درصد از دانشجویان اعلام نمودند که از استاد راهنمای خود راضی هستند و راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید مشاور را کافی و مؤثر می‌دانند. در مطالعه مجیدی در دانشگاه علوم پزشکی بابل در صد کمی از دانشجویان رضایت بالایی از راهنمایی اساتید مشاور داشتند که نشان می‌دهد راهنمایی اساتید مشاور نتوانسته است جایگاه مطلوب و قابل قبولی برای حل مشکلات دانشجویان فراهم کند (سید مجیدی، ۲۰۱۳). در مطالعه جهانیان در دانشگاه علوم پزشکی بابل میزان رضایتمندی دانشجویان از اساتید مشاور ۲۰/۲۸ درصد گزارش شده است (جهانیان، ۲۰۰۶). در مطالعه‌ای دیگر در دانشگاه علوم پزشکی تبریز نتایج نشان داد بیش از ۹۰ درصد دانشجویان و اساتید معتقدند که نظام فعلی استاد مشاور در پیشرفت تحصیلی دانشجویان کمک کننده نیست (هزاوه‌ای، ۲۰۰۱). در مطالعه شکونیا در اهواز تنها ۱۸/۸ درصد از دانشجویان

سایر رشته‌ها رضایت بیشتری دارند و نظر آنها در مورد وضعیت موجود و مطلوب مشاوره و راهنمایی تحصیلی تقریباً برابر بود. نظرات دانشجویان رشته‌های مورد بررسی در مورد وضعیت موجود مشاوره تحصیلی به طور معناداری متفاوت بود. میانگین نظرات دانشجویان رشته بهداشت عمومی در مورد وضعیت مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی بیشتر از دانشجویان سایر رشته‌ها بود. هرچند بین نظرات دانشجویان رشته‌های مختلف در مورد وضعیت مطلوب راهنمایی و مشاوره تحصیلی تفاوت معنادار آماری مشاهده نگردید. در حالی که در مطالعه مجیدی در بابل نارضایتی از ارائه خدمات مشاوره‌ای بین دانشجویان پیراپزشکی بیش از دندانپزشکی و آن هم بیش از پزشکی و نارضایتی همگی آنان در مقایسه با دانشجویان پرستاری و مامایی به طور معناداری بیشتر بوده است. احتمالاً حجم بالای دروس و تراکم برنامه درسی، طولانی بودن مدت تحصیل در دانشگاه در مورد رشته‌های دندانپزشکی و پزشکی و تعدد رشته‌های مختلف در دانشکده پیراپزشکی و دوره‌های کوتاه تحصیلی و همچنین نیاز بیشتر به مشاوره به دلیل موارد مذکور در رشته‌های مختلف پیراپزشکی، باعث افزایش سطح انتظارات این دانشجویان و در نهایت نارضایتی آنان شده است و در مجموع میزان رضایت دانشجویان پرستاری و مامایی از عملکرد اساتید مشاور نسبت به سایر رشته‌ها بیشتر بود (سید مجیدی، ۲۰۱۳).

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که دانشجویان نسبت به اهمیت و نقش سازنده مشاوره و راهنمایی تحصیلی نگرش مثبتی دارند و از شرایط موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشگاه رضایت متوسطی دارند. با عنایت به اهمیت و نقش و جایگاه مشاوره و راهنمایی تحصیلی در جهت رفع مشکلات دانشجویان و دستیابی به اهداف آموزشی و با توجه به نتایج بدست آمده لذا باید مسئولین دانشگاه و اساتید اقدامات مؤثر و مناسبی در زمینه برنامه ریزی و ارتقای کمی و کیفی ارائه خدمات مشاوره‌ای در دانشگاه انجام دهند.

(شکورنیا، ۲۰۱۱). این یافته با نتایج پژوهشی هزاوه‌ای که تفاوت معناداری بین رضایت دانشجویان دختر و پسر جامعه مورد پژوهش خود نیافته است همخوانی ندارد (هزاوه‌ای، ۲۰۰۰) اما با یافته‌های ادهمی و رفیعی که نظرات دانشجویان دختر و پسر را متفاوت گزارش نموده‌اند مطابقت دارد (ادهمی، ۲۰۰۸ و رفیعی، ۲۰۰۷). همچنین در مطالعه سید مجیدی دختران رضایت بیشتری نسبت به پسران در مورد برگزاری برنامه مشاوره و راهنمایی به طور منظم و صحبت استاد مشاور با دانشجو در مورد مقررات و ضوابط آموزشی را داشتند که شاید آگاهی بیشتر دختران از جریان راهنمایی و مشاوره و تمایل آن‌ها به استفاده از نظرات اساتید مشاور از علل نگرش مثبت آنان بوده است (سید مجیدی، ۲۰۱۳). در این مطالعه، دانشجویان خوابگاهی رضایت کمتری از وضعیت مشاوره و راهنمایی نسبت به دانشجویان دانشجویان غیر خوابگاهی داشتند در مطالعه شکورنیا نیز دانشجویان غیر بومی عملکرد اساتید راهنما را در بسیاری از موارد بهتر از بومیها ارزیابی کرده بودند که از دلایل آن می‌توان دوری از خانواده، تنهایی و مشکلات ناشی از سکونت در خوابگاههای دانشجویی و احساس نیاز بیشتر به کمکهای فکری و مشاوره‌ای این گروه از دانشجویان ذکر کرده‌اند (شکورنیا، ۲۰۱۱). نتایج مطالعه سالم صافی و ادهمی نیز نشان داد دانشجویان غیربومی نظر مثبتی نسبت به مشاوره و راهنمایی تحصیلی دارند (ادهمی، ۲۰۰۸ و سالم صافی، ۲۰۰۹). نتایج این مطالعه نشان داد آرایه‌ی مشاوره تحصیلی بین دانشجویان مقاطع تحصیلی دکترای حرفه‌ای، مقاطع کاردانی و کارشناسی تفاوت آماری معناداری مشاهده نگردید در حالیکه در مطالعات انجام شده در اهواز و همدان بین مقطع تحصیلی و نارضایتی از خدمات مشاوره‌ای ارتباط آماری معناداری مشاهده گردید و در مقطع تحصیلی دکترا نارضایتی از خدمات مشاوره‌ای بیشتر بود که از علل این نارضایتی می‌توان به حجم بالای دروس-طولانی بودن دوره تحصیل و نیاز بیشتر به خدمات مشاوره‌ای به دلیل مشکلات مختلف اشاره کرد (هزاوه‌ای، ۲۰۰۰؛ شکورنیا، ۲۰۱۱). دانشجویان رشته بهداشت حرفه‌ای از وضعیت موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی نسبت به

Krejcie, Robert V, Morgan, Daryle W, "Determining Sample Size for Research Activities Educational and Psychological Measurement, Available from <http://alimir20.persianblog.ir/post/22>

Shaahi S, Elhampour H 2008, Survey on students, teachers and academic staff's on supervisor' performance in undergraduate in Shahid Chamran University. Report of research project, Educational & Psychology Faculty, Ahvaz Shahid Chamran University. [in Persian]

Haji Aghajani S, Ghorbani R, Jenabi MS, et al 2003, Instructors' performance, election, duties and responsibilities from students' points of view in Semnan *Medical University, 2001-02*, Journal of Babol university of medical sciences, VoL.5, No.3, Pp: 12-17.

Ali-Asgharzadeh A, Mirhuseini F, Ragraz-Jeddi F, et all 2009, Evaluation of student satisfaction at presenting guidance supervisors paramedical college medical university of Kashan Spring semester two 2007-8 to 2006-5, Special abstract article 10th national congress on medical education – Shiraz, VoL 6. Pp: 159.

Legutko, RS 2006, Student grade their professors: An evaluation of a college's faculty advising by its graduating seniors, *An academic Advising Journal*, vol. 8, no, 1-4, Available From:<http://www.psu.edu/dus/mentor/0609lrl.hrm>

Hazavei SM, Fathi Y 2000, Student's satisfaction from academic guidance and consultation at Hamadan University of Medical Sciences, *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services*, VoL. 2, No.8,Pp:64-56[in Persian].

Adhami A, Mohammad Alizadeh S 2008, Educational achievement in medical students entered university between 1995 and 2003, Kerman university of medical sciences, *Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences*, VoL. 2, No.5,Pp:94-101. [In Persian]

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی با کد ۹۱/پ/۶۰۱ می‌باشد که بدین‌وسیله از همکاری اساتید و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی تقدیر و تشکر می‌گردد.

References

GHeshlagh M, 1995, *Psychological counseling and guidance: Principles and Techniques Principles*, 1sted Isfahan: Entesharat-t Mani;

Pasha Sharifi H, Husseini SM 1994, Principles and methods of guidance and counseling, 5thed Tehran: Entesharat-t Roshd. [In Persian]

Shams B, Farshidfard M, Hasanzadeh A 2000, effect of counseling on the achievement of university students with dropout, *Iranian journal of medical education*, vol. 1, no.1, pp: 34-39. [In Persian]

Job description and Duties of supervisors. Seminar of Educational vice chancellor of Medical University, Mashad 1998, Pp: 24.

Rabiei M, Salehi R, Siyadat SA 2006, A survey of career counseling needs of Shahre-Kord University students, *Counseling Research & Developments*, vol.22, Pp.89-106.

Shafiabadi, A 2001, *an introductory to Concepts and Application of counseling*, 2nd ed Tehran, Entesharat-t Payame-noor. [In Persian]

Shakurnia A, Asadollahi P, Elhampour H, et all 2011, The Attitudes of Faculty Members of Ahwaz Jondishapour University of Medical Sciences toward Student Advising and Counseling, *jundishapur scientific medical journal*, VoL. 10, No.5,Pp:469-479.

Galehdar N, Birjandi M, 2010, Assessment of university students satisfaction from academic counseling of the tutors of Lorestan University of medical sciences in the second half of school year 2007-2008, *Yafteh*, VoL. 11, No.4,Pp:53-63.

- Seigle RD, Schuckit MA, Plumb D 1983, Availability of personnel counseling in medical schools, *J Med Educ*, VoL. 58, No. 7, Pp: Pp: 542-546. [In Persian]
- Eckenfels EJ, Blacklow RS, Gotterer GS 1984, Medical student counseling: The rush medical college adviser program, *J Med Educ*, VoL. 59, No. 7, Pp: 573-581.
- Alizadeh M, Gholipour Ch 2009, Academic advice, as a strong teacher role - existing challenges and proposed solutions, vizgeh nameh kholaseh maghalate 10th National congress on medical education - Shiraz, vol.6, Pp 173. [In Persian]
- Kabirzadeh A, Zamani Kiasari A, Mohseni Saravi B, et all 2007, Satisfaction of Mazandaran medical university students of supervisors in 2007, 9th National congress on medical education Yazd, Pp 25.
- Rafiei A, Baghban I 2007, A study of career counseling needs of Isfahan university students, *Quarterly Journal of career & organizational counseling*, VoL. 1, No. 1, Pp: 75-94.
- Salem Safi R, Amirzadeh J, Sheikhi N, et all 2009, Evaluation of student views' about academic supervisors performance in schools of nursing and midwifery, health and preclinical Urmia, Special article abstract 10th national congress on medical education – Shiraz, Pp: 153. [In Persian]
- Wall D, Mcaleer S 2000, Teaching the consultant teachers: identifying the core content, *Med Educ*, VoL. 34, No.2, Pp: 131-138.
- Stein, TS 1971, Student opinion on counseling in medical school, *J Med Educ*, VoL. 46, No.6, Pp:532-537.
- Seyedmajidi M, Jahanian I, Moradi N, et al 2013, Education, consultation, guidance, students, advisor, teacher, *The Journal of Medical Education and Development*, VoL. 8, No. 2, Pp: Pp:10-20.
- Jahanian I, Mostafazadeh A, Nikbakhsh N, et al 2006, Viewpoints of students on the quality of advices from upervisors in Babol University of Medical Sciences, The 8th Congress on Medical Education, Kerman, Iran University of Medical Sciences, 2006; Pp:113. [In Persian]
- Alizadeh M, Gholipour Ch 2009, Academic advice, as a strong teacher role-existing challenges and proposed solutions, 10th National Congress on Medical Education, Shiraz; Pp: 173[in Persian] .
- Hazavehei MM, Emdadi Sh 2001, The KAP study of faculty members of the Hamadan University of Medical Sciences about academic advising programs in 1998, *Scientific Journal of Hamadan University of Medical Sciences and Health Services*, vol.7, no. 4, (Supplement): Pp: 36-43[in Persian]
- Salem Saafi R, Mikaeli P, Mousavi S 2010, Advisor performance on solution findings from students point of view, *Proceeding of Teb Va Tazkiyeh Special Issue*, 11th Iran Medical Education Conference, Pp: 308.

Students' Views on the Current Quality of Educational Counseling in North Khorasan University of Medical Sciences: 2014

Seyed Hamid Hosseini¹

Rezvan Rajabzadeh²

Mohammad Ahmadpour³

Mojtaba Ahmadi⁴

Morteza Mousavi Jajarmi⁵

Mehdi Toroski*⁶

1: Faculty member, Department of Health Education and Health Promotion, School of Public Health, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran.

2: Ph.D. Student in Epidemiology, Department of Epidemiology, School of Public Health, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

3: Faculty member, Department of Public Health, Maragheh University of Medical Sciences, Maragheh, Iran.

4: Faculty member, Department of Physical Education and sport sciences, Islamic Azad University, Bandargaz Branch, Iran

5: Faculty member, School of Medicine, North Khorasan University of Medical Sciences, Bojnurd, Iran.

6: Ph.D. Student in Pharma-economics & Administrator, Department of pharma-economics & administrator, school of Pharmacy, Tehran University of medical sciences, Tehran, Iran.

Abstract: Consultation and orientation is one the most significant preventive solutions in the universities. In addition, students' satisfaction of educational counseling together with orientation provides the educational system with additional output and efficiency and less drop-out. With respect to the educational consultation and orientation, this survey aimed to evaluate the comments provided by the students in the North Khorasan University of Medical Sciences. Hence, the sample in this descriptive and cross-sectional study was selected from all the students of North Khorasan University of Medical Sciences based on Morgan table, including 280 people those were surveyed through a questionnaire divided by three sections. Afterwards, the collected data was analyzed based on Chi2 Square, Poisson and regression tests by the software SPSS17. The variables of the studied sample showed 65.8% as female, 90% as single and 50.7% as hostel residential. The satisfaction to quality in females was more than the males; and in the hostel residential was less than the others. The average score for the satisfaction of quality in the current and optimal educational counseling in the university was 53.83 ± 1.17 and 65.2 ± 2.2 , respectively. Given the variables of field, marriage status and sex, there was a significant difference through comparing the averages of the comment scores provided by the students for the current situation. A significant difference also was found among the comments expressed by the students for the optimal educational counseling quality, marriage status, and being hostel resident ($P < 0.05$). Given importance to the relative satisfaction resulted from the students opinion about the quality of the current educational counseling, an effective approach is recommended to be adopted by the university officials for planning and qualitative / quantitative enhancement of the providing consultation and orientation services in the university.

Keywords: Comments, Current Situation, Optimal, Consultation, Educational Orientation.

***Corresponding author:** Ph.D. Student in Pharma-economics & Administrator, Department of pharma-economics & administrator, school of Pharmacy, Tehran University of medical sciences, Tehran, Iran.

Email: mehditroski@gmail.com

فصلنامه‌ی علمی پژوهشی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور، سال هشتم، شماره‌ی ۳، پاییز ۱۳۹۶